

BEHEERSPLAN-BIJLAGEN

Parochiekerk Sint-Martinus
Kerkplein z/n
B-3670 Oudsbergen

Opdrachtgever
Gemeentebestuur Oudsbergen
Dorpsstraat 44
B-3670 Oudsbergen

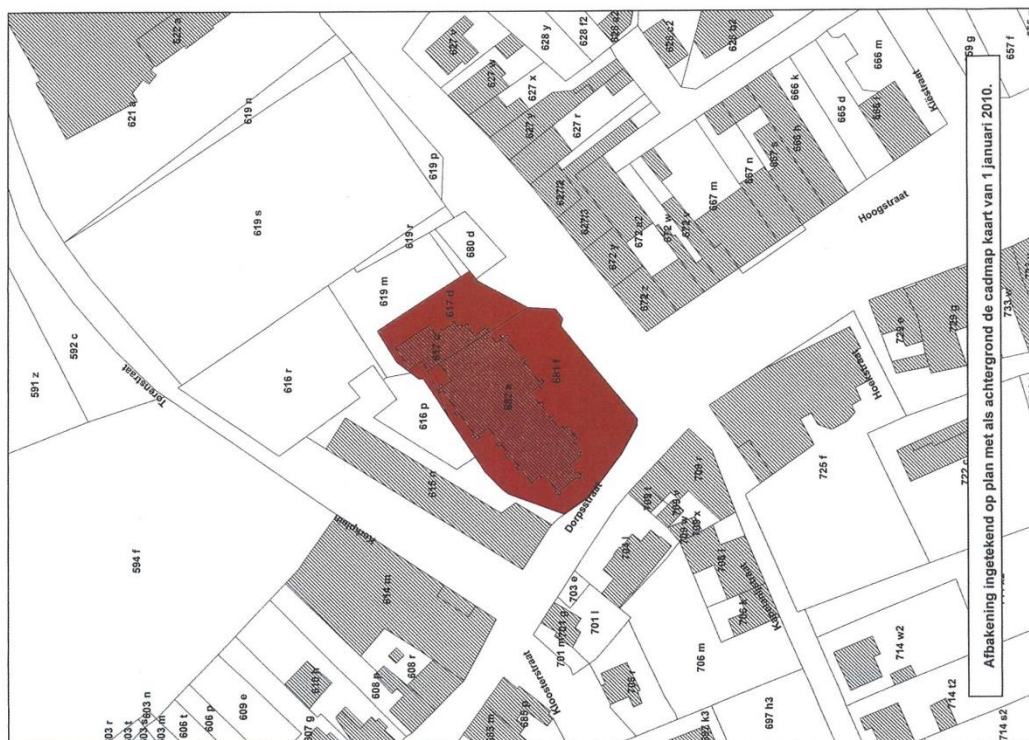
Opdrachthouder
SPECTRUM collectief bvba
Architectuur – Monument - Interieur

Hefveldstraat 13 - B-3500 Hasselt
011 23 46 42 - info@spectrum.be
www.spectrum.be

Vastlegging onderzoekspremie AOE	10/08/2018
Beheersplan ingediend ter goedkeuring AOE	27/07/2021 v1 – 12/11/2021 v2
Pre-advies AOE	013/05/2022
Aanpassing Beheersplan	03/08/2022
Beheersplan goedgekeurd AOE	

8. EXTRA BIJLAGEN.

BIJLAGE 1 – PERIMETERPLAN

Vlaams Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed Departement RWO - Ruimte en Erfgoed	
Ministerieel besluit tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten.	
Provincie : Limburg Gemeente : Meeuwen-Gruitrode, 1 ^{ste} afdeling (Meeuwen) Dossier nr. : 4.001/70000/D2594.1	Plan nr. : 1 Ref. : MV.
Omschrijving : Parochiekerk Sint-Martinus (4.01/72040/110.1). Kerkplein zn. in Meeuwen-Gruitrode.	
Monument	Sectie : B Schaal : 1 / 1000 0 12,5 25 50 Meters
Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden, nummer : 28 JUNI 2011 Brussel, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand. Geert BOURGEOIS	

BIJLAGE 2 – CULTUURGOEDEREN, DE FICHES

Zie PDF-DOCUMENT: Lijst cultuurgooderen beschermingsbesluit

BIJLAGE 3 – REGELS VOOR HET GEBRUIK VAN KERKGEBOUWEN (CF. ARTIKEL 5.A.1.)

DEFINITIES

Parochiekerk

De parochiekerk is het huis van een plaatselijke geloofsgemeenschap die deel uitmaakt van de katholieke kerk. De parochiekerk staat ter beschikking van deze plaatselijke geloofsgemeenschap, op de eerste plaats voor gebed, bezinning, liturgie en sacramentele vieringen. De plaatselijke geloofsgemeenschap kan de parochiekerk ook gebruiken voor andere pastorale activiteiten, bijvoorbeeld op het terrein van de catechese of de diaconie.

Valorisatie

Onder valorisatie verstaan we initiatieven die, met respect voor het normale gebruik van de parochiekerk, de betekenis van het kerkgebouw in al zijn aspecten kunnen versterken en bevorderen (religieus en cultureel, historisch en kunsthistorisch, architecturaal en landschappelijk). We denken bijvoorbeeld aan een occasioneel en passend gebruik van het kerkgebouw voor kunsthistorische rondleidingen, concerten, voordrachten, conferenties of tijdelijke tentoonstellingen.

Medegebruik

Hiermee bedoelen we de terbeschikkingstelling van het kerkgebouw voor religieuze activiteiten van andere katholieke of christelijke geloofsgemeenschappen.

Nevenbestemming (Bisdom Hasselt – Richtlijnen voor het gebruik van kerkgebouwen)

Wanneer een parochiekerk nog wel voor religieuze activiteiten gebruikt wordt, maar te groot is voor de plaatselijke geloofsgemeenschap, kan men een nevenbestemming overwegen. Men maakt een onderscheid tussen een multifunctioneel gebruik en een gedeeld gebruik.

4.A Multifunctioneel gebruik: is een nevenbestemming in de tijd. Hiermee bedoelen wij dat het kerkgebouw occasioneel, buiten de uren van de religieuze activiteiten, voor andere doeleinden of door andere instanties gebruikt wordt.

4.B Gedeeld gebruik: is een nevenbestemming in de ruimte. Hiermee bedoelen we dat het kerkgebouw architecturaal zodanig wordt heringericht dat er een nieuwe en kleinere liturgische ruimte ontstaat, met daarnaast ruimte voor één of meerdere lokalen die, op een permanente basis, een andere bestemming kunnen krijgen. Een gedeeld gebruik veronderstelt dus dat de liturgische ruimte en de andere ruimten bouwkundig volledig van elkaar gescheiden zijn, zodat een gedeeld gebruik mogelijk wordt, zonder dat de afzonderlijke activiteiten elkaar hinderen of doorkruisen.

Herbestemming

Wanneer een parochiekerk niet meer voor religieuze activiteiten in aanmerking komt, kan zij definitief aan de eredienst onttrokken worden en een nieuwe functie krijgen. Daarvoor moet de voorgeschreven kerkrechtelijke procedure gevolgd worden. Alleen de bisschop kan beslissen om een parochiekerk definitief aan de eredienst te onttrekken.

RICHTLIJNEN

In aansluiting bij de vraag van de Vlaamse regering zullen zowel kerkbesturen als parochies in gesprek gaan met de gemeentelijke overheid over het gebruik van de parochiekerken. Om dit gesprek langs gelijke wegen te laten verlopen, vaardigen de Vlaamse bisschoppen, op basis van enkele definities, volgende richtlijnen uit:

1. Omdat gebed, bezinning, liturgie en sacramentele vieringen tot de kernactiviteiten van een plaatselijke geloofsgemeenschap behoren, heeft zij nood aan en recht op een passend daartoe ingerichte ruimte (cf. CIC, can. 1214). De eerste plaats die daarvoor in aanmerking komt, is de plaatselijke parochiekerk.
2. Parochies uit eenzelfde federatie of pastorale eenheid kunnen onderling afspreken welke liturgische diensten het best in welke parochiekerk doorgaan, rekening houdend met de aard van zowel het gebouw, de viering als de aanwezige gemeenschap (bijvoorbeeld voor doopsel, huwelijk, uitvaart, weekdagdienst).
3. In bepaalde gevallen kan een parochiekerk voor medegebruik in aanmerking komen. Andere katholieke of christelijke geloofsgemeenschappen kunnen een kerkgebouw gebruiken voor hun liturgische of pastorale activiteiten.
4. Katholieke gemeenschappen van een oosterse kerk 'sui iuris' of katholieke gemeenschappen van buitenlandse oorsprong die niet over een eigen liturgische ruimte beschikken, komen als eersten voor een medegebruik van de parochiekerk in aanmerking. Zij behoren volledig tot de katholieke geloofsgemeenschap.

5. Andere christelijke kerken of kerkelijke gemeenschappen komen voor een medegebruik van de parochiekerk in aanmerking, onder de voorwaarden vastgelegd in §§ 137-142 van het Oecumenisch Directorium van de Pauselijke Raad voor de Bevordering van de Eenheid van de Christenen. In de praktijk gaat het over kerken of kerkelijke gemeenschappen aangesloten bij de Wereldraad van Kerken. Hiervoor is de voorafgaande schriftelijke toelating van de bisschop vereist.

6. Parochiekerken worden niet ter beschikking gesteld voor niet-christelijke rituelen of vieringen (zoals burgerlijke uitvaart, burgerlijk huwelijk of riten van een niet-christelijke godsdienst). Omwille van buitengewone omstandigheden kan in afzonderlijke gevallen een uitzondering worden toegestaan; hiervoor is de voorafgaande schriftelijke toelating van de bisschop vereist.

7. Een multifunctioneel gebruik kan overwogen worden. Deze activiteiten moeten verzoenbaar zijn met de eigenheid van een christelijke gebedsruimte. Dat betekent dat ze niet op privébelangen, commerciële activiteiten of partijpolitieke manifestaties gericht zijn, maar op maatschappelijke doelstellingen die niet ingaan tegen het christelijk geloof of tegen de kerk (bijvoorbeeld: tentoonstelling, sociaal dienstbetoon, leslokaal). Het multifunctioneel gebruik moet beperkt blijven in de tijd. Wanneer het een permanent karakter krijgt, is een gedeeld gebruik aangewezen, met herinrichting van de parochiekerk.

8. Een gedeeld gebruik veronderstelt een herinrichting van de parochiekerk in diverse ruimten en daarom een bouwkundige ingreep. De realisatie hiervan vereist voorafgaand overleg met vele instanties. Voor zulk een ingreep in de parochiekerk heeft het kerkbestuur de voorafgaande schriftelijke goedkeuring van de bisschop nodig.

9. In geval van medegebruik, multifunctioneel gebruik of gedeeld gebruik van de parochiekerk moet het kerkbestuur met de gebruikers een gebruiksovereenkomst voor een bepaalde duur sluiten, waarin onder meer dient vastgelegd: (1) omschrijving van de ruimte die voor medegebruik of een nevenbestemming ter beschikking wordt gesteld; (2) afspraken in verband met gebruik van de ruimte, meubilair, schoonmaak, veiligheid, uren van gebruik; (3) afspraken om de rust en de stilte tijdens de liturgische diensten te verzekeren; (4) regeling voor deelname in de kosten van het kerkgebouw; (5) regeling van aansprakelijkheid in geval van schade en de verzekering; (6) aanduiding van de instantie die bemiddelt of beslist in geval van betwisting. Om geldig te zijn, behoeft deze overeenkomst bovendien de handtekening van de pastoor en van de bisschop (cfr. CIC, can. 1257).

10. In principe wordt er niets gewijzigd aan de inrichting van de centrale liturgische ruimte (onder meer plaats van altaar, doopvont, lezenaar, zetel van de voorganger). Een vraag tot uitzonderlijke wijziging wordt met de pastoor en het kerkbestuur besproken en in de gebruiksovereenkomst opgenomen. Bij initiatieven die het moeilijk maken om het H. Sacrament op een gepaste wijze te begroeten, wordt het H. Sacrament tijdelijk naar een kapel of naar de sacristie overgebracht.

11. In geval van medegebruik, multifunctioneel gebruik of gedeeld gebruik blijven de kerkrechtelijke en burgerrechtelijke bevoegdheden van de pastoor over de parochiekerk gelden, met inachtneming van wat in de gebruiksovereenkomst hierover is bepaald.

12. Voor de herbestemming van een parochiekerk is de ontheffing aan de eredienst nodig. Daarvoor dienen de burgerrechtelijke normen en de kerkrechtelijke procedure gevolgd te worden (cf. CIC, canon 1222 §1 en §2). Van kerkelijke zijde is de schriftelijke goedkeuring van de bisschop vereist. De bisschop kan zijn goedkeuring tot herbestemming maar verlenen wanneer er een duidelijk en aanvaardbaar plan voor de herbestemming van de kerk voorhanden is. De herbestemming van het kerkgebouw moet op voldoende juridische garanties voor een consequente toepassing in de toekomst kunnen steunen.

13. Ons kerkelijke erfgoed heeft een bijzondere waarde. Daarom moedigen wij een veelzijdige valorisatie aan van het kerkgebouw in al zijn facetten. We zijn allen erkentelijk die de historische, artistieke en culturele waarde onze parochiekerken helpen ontsluiten.

Deze richtlijnen gelden voor alle parochiekerken, kapelanijen en erkende annexe kerken. Ze gaan in op 8 november 2012.

De Vlaamse Bisschoppen, Mechelen, 8 november 2012

CONCLUSIES

Richtlijn 1

De *Parochie Sint-Martinus Meeuwen* organiseert eucharistievieringen op regelmatige basis: zaterdag 18u00 (tweewekelijks) en zondag 10u30 (wekelijks). De parochiekerk is dagelijks doorlopend geopend van 9u00 tot 17u00 voor bezoek en individuele bezinning of gebed.

Richtlijn 2

De *Parochie Sint-Martinus Meeuwen* valt onder de federatie Meeuwen-Gruitrode, dekenaat Bree, bisdom Hasselt. Behalve de

Richtlijn 7	pastoor is er een diaken en een parochieassistentie. Onder de federatie Meeuwen-Gruitrode vallen vijf parochies.
Richtlijn 8	Greep uit activiteiten die in of om de kerk van Meeuwen georganiseerd werden of worden: ... De kerk beschikt over een sacristie die apart toegankelijk is. Deze ruimte maakt allerlei initiatieven mogelijk. Behalve het agentschap onroerend erfgoed dienen andere instanties zoals kerkelijke besturen, gemeente, brandweerpreventiedienst, INTER (toegankelijkheid), enz. hierin hun adviserende rol te spelen.
Richtlijn 12	Herbestemming van de Sint-Martinuskerk is niet aan de orde

BIJLAGE 4 – KERKENBELEIDSPLAN MEEUWEN-GRUITRODE, SINT-MARTINUSKERK (2017)

Het kerkenbeleidsplan werd voor zes gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst opgesteld door het Centraal Kerkbestuur na het doorlopen van een heel traject met finaal de goedkeuring ervan door de gemeenteraad van 26 juni 2017. Het omvat een situering van de kerkgebouwen, een fiche per kerkgebouw, een toekomstvisie en een besluit. Het beheersplan licht enkel de belangrijkste aspecten uit het kerkenbeleidsplan die betrekking hebben op de Sint-Martinuskerk.

Identificatie

Het kerkenbeleidsplan geeft aan dat de toren en het grootste gedeelte van de kerk eigendom is van de gemeente. Het koor, de sacristie en het roerend meubilair is eigendom van de kerkfabriek.

Beschermde monument sinds 01-08-2011 omvattende de parochiekerk Sint-Martinus met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken.

Beschrijving

De cultuurhistorische waarde wordt in het kerkenbeleidsplan samengevat en is reeds opgenomen in het beheersplan. Voor de inventaris ontleent het kerkenbeleidsplan haar gegevens aan het Agentschap Onroerend Erfgoed: Parochiekerk Sint-Martinus, Inventaris Onroerend Erfgoed (online). Waarden van de kerk worden omschreven zoals in het beschermingsbesluit.

Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk bevindt zich in een centrale positie in de kern van Meeuwen. Aan de voorzijde van de kerk is er aan de overzijde van de straat de pastorie. Aan de achterzijde en rechterzijde bevindt zich parkeerruimte op het kerkplein, waarbij ook voldoende fietsenstalplaats is voorzien. Aan de achterzijde is het voormalige kerkhof omgevormd tot park, waarbij aan de andere zijde van het park de sporthal en een school zijn gelokaliseerd. Aan de linkerzijde van de kerk is in 2000 een moderne woonontwikkeling gebouwd, die zich met de achtergevel naar deze zijde van de kerk richt.

Het uurwerk van de kerktoeren is verlicht. De kerk met haar toren bevindt zich centraal en beeldbepalend in de dorpskern. De klokken luiden. Er is een bushalte aan de weg voor kerk. Rond en nabij de kerk is er voldoende parkeerplaats.

Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Sint-Martinuskerk is de zondagskerk van Meeuwen-Gruitrode. Er vinden vandaag weekendvieringen, gebedsvieringen, schoolvieringen, andere activiteiten vanuit een school (biecht), de Chiroviering en de andere gebruikelijke diensten (begrafenis, avondwake, huwelijk, doop, eerste communie, vormsel) plaats. Minstens één keer per jaar is er een concert en de kerk doet mee aan de Open Kerkendagen.

Bij gelegenheid van het jaarlijks dorpsfeest wordt de kerk gebruikt als uitwijkmogelijkheid bij slecht weer.

In 2016 heeft de kerkraad samen met enkele ambtenaren van de gemeente een groots opgezette behoeftestudie gedaan. De werkgroep vroeg aan scholen, organisaties en verenigingen of ze de kerk zouden willen gebruiken, voor welke doelen en wat daarvoor nodig is. De resultaten zijn geïnventariseerd en beschikbaar. Er is interesse om de kerk te gebruiken, maar de kerkraad en de gemeente willen het ontmoetingscentrum, 't Heem, niet beconcurreren met dergelijk ideeën.

Daarnaast was één van de belangrijkste conclusies van de behoeftestudie:

Om activiteiten te kunnen organiseren is er een basisuitrusting op maat nodig (kleine beperkte keuken/receptietoog, vestiaire, verplaatsbare stapelbare stoelen en tafels met bergruimte, tentoonstellingswanden/ panelen, podiumelementen, e.a.). Bovendien is het aangewezen om een stockruimte uit het zicht van het publiek te voorzien.

Ook is er nood aan een basis technische uitrusting (sanitair, verwarming, elektrische installatie, beveiliging, audiovisuele installatie, brand- en diefstalbeveiliging) die een flexibel gebruik, per zone, toelaat.

Het polyvalenter maken van de kerk komt terug bij de visie op de toekomst. Ideeën waarvoor er bij de kerkraad animo is, zijn onder andere: een samenwerking met de heemkundige kring, tentoonstellingsruimte in het oude gedeelte van de kerk, en de optie van een vergaderruimte van de Tochtgenoten. Het gaat om ideeën, niet om concrete plannen. De Sint-Martinus is en blijft in de eerste plaats de zondagskerk.

Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Het kerkenbeleidsplan 2017 ziet de parochiekerk Sint-Martinus in de toekomstvisie enkel een kerkelijk gebruik (zondagskerk) en valorisatie.

Het pastoraal plan beschouwt een decennium (2017-2027) met daarin twee fasen (periodes), waarbij de “meest” onderscheidende factor de beschikbaarheid van priester-voorgangers is.

Periode 1 (2017-2019) is gebaseerd op een werking met twee priesters en voorziet in de zondagskerk (Sint-Martinus) elk weekend en in de andere kerken om de 14 dagen een eucharistieviering. Het kerkenbeleidsplan gaat ervan uit dat de bezetting van de beschikbare stoelen tijdens weekendvieringen circa 20 % bedraagt, bij speciale gelegenheden ca. 80 %.

Periode 2 (2019-2027) gaat ervan uit dat slechts één priester ter beschikking is, met een normaal ritme van 3 vieringen per priester. De weekendviering in de Sint-Martinuskerk blijft behouden, in de andere kerken behalve Gruitrode zou een viering op maandelijkse basis blijven.

Er wordt verwacht dat door het dalend aantal pastorale vrijwilligers, meer activiteiten geclusterd moeten worden, in eerste instantie in de twee centrumkerken, op langere termijn enkel in de zondagskerk van Meeuwen. De andere kerken komen dan mogelijk in aanmerking voor neven- en herbestemming.

De gemeente engageert zich om de kerken te blijven onderhouden zolang er regelmatig vieringen blijven plaatsvinden.

In de kerk van Meeuwen zouden ongeveer 600 mensen op een kwalitatieve manier een viering (of een academische zitting, of een lezing) moeten kunnen bijwonen. De kerkraad zet zich in om dat mogelijk te maken en om tegelijkertijd te onderzoeken of er in het oude schip tentoonstellingen en andere activiteiten kunnen plaatsvinden. De kerkraad wil werk maken van valorisatie en van meer complementair gebruik van de ruimte. Op dit moment denkt de kerkraad voor het oude schip gedeelte aan een permanent beveiligde tentoonstelling van een selectie van het zeer uitgebreide beschermd roerend patrimonium.

Plan van aanpak hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Er komt een stuurgroep in Meeuwen-Gruitrode (thans Oudsbergen), met daarin de gemeente en de vijf kerkraden. Deze stuurgroep komt minstens één maal per jaar samen. Elke kerkraad dient vooraf het parochieteam te raadplegen over het gebruik van de kerk en houdt een logboek bij. Het team van de pastorale eenheid volgt eveneens het huidige gebruik (kerkelijk en niet-kerkelijk) op en communiceert dat aan de stuurgroep. Het CKB coördineert het geheel. De stuurgroep buigt zich telkens over de termijnen die de mijlpalen in de visie – kerkelijk gebruik, valorisatie, nevenbestemming, herbestemming – bepalen. De stuurgroep volgt ook de onderhoudswerken en investeringen op, met het kerkenbeleidsplan als toetssteen.

Besluit

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van Hasselt en door de gemeenteraad.

BIJLAGE 5 – ATLAS VAN HET RELIGIEUS ERFGOED IN VLAANDEREN

NIET-LITURGISCH GEBRUIK (ATLAS VAN HET RELIGIEUS ERFGOED IN VLAANDEREN)

Volgens 73% van de kerkfabrieken wordt hun kerk gebruikt voor niet-liturgische activiteiten. Er zijn slechts kleine verschillen tussen de bisdommen onderling met uitzondering van het bisdom Hasselt. Daar worden slechts 59% van de kerken gebruikt voor niet-liturgische activiteiten, tegenover 70% tot 80% in de andere bisdommen.

Kerken die beschermd zijn als monument worden procentueel meer gebruikt voor niet-liturgische activiteiten (79%) dan niet-beschermd kerken (69%). Het hoogste percentage aan kerken die gebruikt worden voor niet-liturgische activiteiten (82% of 165) is terug te vinden in de stedelijke rand. Daar staat ook het hoogste percentage aan kerken die open zijn buiten de uren van de eredienst. In absolute cijfers vinden we de grootste groep van kerken die gebruikt worden voor niet-liturgische activiteiten evenwel terug op het platteland (340/1307 of 26%).

Naast de traditionele niet-liturgische activiteiten zoals een concert, een tentoonstelling of een repetitie van een koor, gaan volgens de kerkfabrieken nog heel wat andere activiteiten door in kerkgebouwen: Open Monumentendag, catechese, orgellessen, schoolactiviteiten, activiteiten van de jeugdbeweging, activiteiten van het Davidsfonds, liefdadigheidsacties, rondleidingen, noodopvang, debatten, recepties, enzovoort.